

розуміння екологічних проблем та здатності застосовувати принципи сталого розвитку у своїй діяльності.

Запропоновані теми лекцій та лабораторних робіт охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних зі сталим розвитком у видавничій справі, від аналізу життєвого циклу видань до розробки екологічно чистих макетів.

Список джерел:

1. Білявський Г. О. Екологізація освіти – важливий напрям екологізації економіки. URL: <https://www.sd4ua.org> › 2016/07 › Bilyavskiy (дата звернення 08.09.2024).

2. Сафранов Т.А. Особливості екологізації української системи вищої освіти. URL: http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10030/1/EcolOrientVishOsvita_Harkiv_28-29okt_2021_61-64.pdf дата звернення 08.09.2024).

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

*Анісімова С.В., к.г.н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
svitlanaanisimova@meta.ua*

Освіта – це процес, за допомогою якого суспільство передає акумульовані знання, вміння та цінності від одного покоління до іншого. Вона має фундаментальний вплив на можливості і потенціали як окремих осіб, так і громад щодо забезпечення розвитку, а також соціально-економічних успіхів. Освіта – це один із ключових факторів розвитку, а також розширення можливостей людей. Але з початком військових дій російською федерацією на території України, життя громадян змінилося.

Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала великих змін в умовах воєнного стану. У зв'язку з цим МОН України випустив наказ від 07.03.2022 р. № 235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану», але ніхто не в змозі контролювати події під час стресогенних ситуацій.

Частина учасників освітнього процесу внаслідок загрози життю, бойових дій та тимчасову окупацію окремих територій вимушено

перемістилася в межах України або за кордон. Деякі заклади освіти були фізично зруйновані [1].

Сьогодні навчання відбувається у незвичних умовах. Це виклик не тільки для дітей, сімей, а й для викладачів. У непрості часи війни здобувачі переживають стрес і тривогу. Їх відчуття підсилені тим, що вони не завжди розуміють, що відбувається. Тому у нинішніх умовах необхідно перемістити фокус уваги з академічних успіхів на підтримку і нормалізацію психічного стану здобувачів. Ми всі можемо і повинні долучитись до цього в рамках викладання свого предмету.

Війна принесла не тільки людські жертви, руйнування інфраструктури міст, промисловості і сільського господарства. Значної шкоди зазнає природне середовище. Тому екологічна освіта в умовах війни є надзвичайно актуальною. Знання з екології будуть необхідні для відновлення екосистем після закінчення бойових дій. Важливо вміти оцінити збитки та розробити стратегії для відновлення природних ресурсів і середовища проживання.

Війна негативно впливає на природне середовище через:

- забруднення повітря, води та ґрунту: вибухи боєприпасів, пожежі, хімічні викиди спричиняють серйозне забруднення;
- знищення природних ресурсів: ліси вирубуються для потреб армії, забруднюються річки, а екосистеми піддаються руйнуванню через бойові дії;
- руйнування інфраструктури: знищення водоочисних станцій, відсутність доступу до чистої води та санітарних умов збільшує ризик екологічних катастроф. адаптація до змін клімату і катастроф: в умовах війни населення часто стикається з екстремальними умовами, такими як перебої у постачанні продуктів, знищені посіви, порушення кліматичного балансу;
- охорона здоров'я: війна призводить до порушень у системі охорони здоров'я, що робить людей більш вразливими до хвороб, пов'язаних із забрудненням довкілля;
- підвищення екологічної свідомості: війна часто стає каталізатором для зміни світогляду людей. В умовах дефіциту ресурсів і зруйнованої інфраструктури населення починає більше цінувати природні ресурси, що робить важливим питання екологічної культури та відповідального споживання;
- формування екологічної політики: навіть у воєнний час держава повинна працювати над розвитком екологічної політики та законодавства.

Люди з екологічною освітою можуть брати участь у розробці програм з відновлення та захисту довкілля.

Отже, екологічна освіта у військовий час є не тільки способом захисту природи, а й необхідною умовою для виживання та відновлення після війни.

Освітній процес у період війни стикається з численними труднощами, але існують також шляхи для їх подолання [2]. Наведемо основні проблеми та можливі рішення. Труднощі:

1. Руйнування інфраструктури

- школи, університети та інші навчальні заклади можуть бути пошкоджені або зруйновані через бойові дії;
- відсутність стабільного доступу до електроенергії, інтернету та інших ресурсів унеможливорює або ускладнює навчання.

2. Переміщення здобувачів та викладачів:

- через воєнні дії багато учнів і викладачів змушені були залишити свої домівки, що призвело до втрати контакту з навчальними закладами та перебоїв у навчанні;
- важко забезпечити координацію навчання для переміщених осіб або тих, хто опинився в різних регіонах чи країнах.

3. Психологічний стан здобувачів і вчителів:

- постійний стрес, тривога та страх через бойові дії негативно впливають на здатність до навчання. Травми війни можуть серйозно знижувати мотивацію та концентрацію як студентів, так і викладачів.

4. Відсутність доступу до навчальних матеріалів:

- здобувачі можуть втратити доступ до підручників, обладнання, інтернету, комп'ютерів та інших важливих ресурсів для навчання;
- особливо важко отримувати практичні навички в професіях, які потребують спеціалізованого обладнання або лабораторій.

5. Невизначеність у майбутньому:

- військовий конфлікт може викликати невпевненість щодо можливостей продовження освіти або знайдення роботи після закінчення навчання;
- часті зміни в організації освітнього процесу через бойові дії та невизначеність можуть дезорієнтувати здобувачів освіти.

Шляхи подолання:

1. Онлайн-навчання та дистанційні платформи:

- використання цифрових технологій дозволяє забезпечити безперервність навчання навіть за умов, коли фізичний доступ до шкіл і університетів обмежений;
- платформи, такі як Google Classroom, Zoom, Moodle, можуть бути корисними для організації навчального процесу онлайн.

2. Гуманітарна допомога для забезпечення матеріальної бази:

- міжнародні організації та уряди можуть забезпечувати навчальні заклади технікою, навчальними матеріалами та фінансовою підтримкою для створення стабільної освітньої системи;

– важливо організувати постачання підручників, інтернету та комп'ютерів для тих, хто їх потребує.

3. Психологічна підтримка:

– запровадження програм психологічної підтримки як для здобувачів, так і для викладачів. Це можуть бути як психологи, так і гарячі лінії або онлайн-ресурси для консультування;

4. Адаптація навчальних програм:

– оновлення та адаптація навчальних планів, зокрема, через скорочення або зміщення акцентів на важливі теми, які можуть бути більш актуальними в умовах війни;

– використання проєктного навчання та практичних завдань для залучення здобувачів до процесу навчання та збереження їхньої мотивації.

5. Інтеграція переміщених осіб у нові навчальні середовища:

– запровадження програм для швидкої інтеграції переміщених студентів і викладачів у нові навчальні заклади. Це може включати мовні курси для тих, хто опинився за кордоном, або спеціальні адаптаційні курси;

– створення гнучких форм навчання, таких як вечірні курси або індивідуальні програми для тих, хто вимушений пропускати заняття.

6. Підтримка викладачів:

– забезпечення викладачів необхідними ресурсами, інструментами для дистанційного навчання, а також фінансовою та моральною підтримкою;

– підвищення кваліфікації викладачів у напрямках онлайн-освіти та кризового менеджменту для поліпшення якості навчання в надзвичайних умовах.

Таким чином, адаптація екологічних дисциплін до умов воєнного стану вимагає гнучкого підходу до організації навчання, акценту на актуальних екологічних проблемах та використання сучасних освітніх технологій для забезпечення ефективного засвоєння знань та формування необхідних компетентностей.

Список джерел:

1. Освіта в умовах воєнного стану. URL: <https://eo.gov.ua/osvita-vumovakh-voiennoho-stanu/2022/04/11/>

2. https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/08.12.2022_eko.pdf